

Göteborgs universitet
Rektor

Juridiska avdelningen
Pontus Kyrk
BESLUT

2002-10-30
Reg. nr 31-881-02

Anmälan mot Göteborgs universitet om agerandet mot en student på filmregiprogrammet

Anmälan

M har i en anmälan till Högskoleverket begärt att Högskoleverket skall granska Göteborgs universitets agerande mot henne och har därvid anfört bl.a. följande.

Hon studerar vid Filmregiprogrammet, 140 poäng, vid Högskolan för fotografi och film (Göteborgs universitet). Efter någon veckas studier uppstod en konflikt mellan henne och en annan student på programmet. Klassen är mycket liten (sex personer), varför det kändes viktigt att lösa problemet. Hon berättade då vid ett möte med den konstnärlige ledaren för utbildningen, R, hur hon kände sig och att hon inte orkade delta i undervisningen på ett tag utan önskade vistas i Stockholm där hon hade vänner och stöd. Detta fick till följd att hon i november månad 2001 var borta från undervisningen i två och en halv vecka. R uppfattade henne som att hon ansåg att den andre studenten utsatt henne för sexuella trakasserier, vilket hon inte alls hade påstått. En utredning om detta startade. Denna utredning resulterade bl.a. i att lärare från Högskolan för fotografi och film ringde upp en lärare vid Dramatiska Institutet för att utröna huruvida hon hade haft några problem under sina studier vid institutet. Under vistelsen i Stockholm blev hon uppringd av studierektor B och ombedd att komma på ett möte angående hennes studiesituation. Vid mötet framkom att hennes situation i klassen hade förvärrats på grund av alla "frågor" och att hon hade en frånvarofrekvens på över 70 procent (den korrekta siffran var 10 procent). Hon hade tagit händelserna vid World Trade Center den 11 september 2001 mycket hårt och varit borta från undervisningen i fyra dagar. Vad de andra eleverna hade gjort under denna tid fullgjorde hon i efterhand. Då hon i mitten av december skulle redovisa dessa uppgifter var lärarna inte intresserade av vad hon hade gjort, utan ville i stället informera henne om att hon efter jul inte skulle få delta i en sjuopoängskurs. Detta på grund av att hon hade varit borta från obligatorisk undervisning i två veckor. Hon fick således inte gå på

undervisningen när den nya terminen började utan blev i stället erbjuden att fullfölja en alternativplan. Planen innebar att hon i stort sett skulle repetera kurser som hon redan deltagit i under höstterminen. Hon accepterade inte denna lösning vilket hon också inom angiven tid meddelade institutionens prefekt.

Utredning

Göteborgs universitets yttrande

Göteborgs universitet har i yttrande till Högskoleverket anfört i huvudsak följande.

/.../ 2 Svaryttrande från konstnärliga fakultetsnämnden

Bengt Olsson, dekanus för Konstnärliga fakultetsnämnden, har i yttrande av den 8 april 2002 å fakultetsnämndens vägnar anfört att han som svar på internremissen från Rektor överlämnar det yttrande som institutionen Högskolan för fotografi och film inkommit med .

3 Yttrande från institutionen Högskolan för fotografi och film

Bo-Erik Gyberg, prefekt för institutionen Högskolan för fotografi och film, har i yttrande av den 21 mars 2002 över M:s klagomål anfört sammanfattningsvis följande.

M:s inlägga ger en relativt god bild av den frustration som hon själv och institutionen upplever samt av de ansträngningar som institutionen gjort för att skapa tillfredställande situation för henne. Signaler om att M inte var villig att delta i undervisningen på samma villkor som övriga studenter kom redan under september och oktober 2001. M upplevde dels att hon befann sig i något slags konflikt med en av de andra studenterna, dels att hon redan hade erforderliga kunskaper i filmhistoria. Hon har vidare framfört att undervisningen på programmet höll undermålig kvalitet. Institutionen hade omgående tagit sig an och dryftat dessa frågor inom lärarkollegiet. Beträffande undervisningen i filmhistoria ordnade institutionen en särskild lösning för M: att hon skulle delta i den fortsatta undervisningen var dock en grundförutsättning för denna lösning. Med anledning av den påstådda konflikten med studiekamraten gjorde prefekten en särskild undersökning genom att den 27 november 2001 samtala med M, den utpekade studenten och berörda lärare. Vid samma tidpunkt genomförde ledningen för filmregjutbildningen individuella samtal med M och övriga studenter i årskullen. Flera studenter uttryckte då rädsla för M.

Prefekten anförde vidare att det i mitten av december 2001 inte fanns skäl att vidta några särskilda åtgärder med anledning av den påstådda konflikten mellan M och en studiekamrat. (M informerades därom i ett brev av den 18 december 2001.) Det fanns däremot välgrundade farhågor beträffande M:s möjligheter att fortsätta studierna, eftersom hon ofta infann sig för sent eller uteblev helt från undervisningen. Såväl hennes stora frånvaro, särskilt från undervisning med relevans för skådespeleri och personinstruktion, samt den ständiga och av många uppfattad som provocerande kritiska attityden skapade en arbetsam situation för hennes studiekamrater och lärare på utbildningen. För att stötta personalen i att bemöta M på ett sakligt och konstruktivt sätt hade institutionen vid två tillfällen (i december 2001 resp. januari 2002) engagerat en psykolog för samtal med lärarkollegiet. M fick samtidigt rådet att söka upp studenthälsan eller annan professionell hjälp. De kursutvärderingar som genomfördes med anledning av M:s kritik gav vittnesbörd att undervisningen håller god kvalitet, med undantag för den kritik mot M:s provocerande uppträdande som framförts vid muntliga genomgångar. Utbildningen i filmregi bygger som de flesta yrkesutbildningar på en progression där de olika utbildningsmomenten successivt följer varandra. Att

M inte deltog i vitala delar av undervisningen och till följd av detta inte kunnat färdigställa erforderliga uppgifter inom utbildningen bedömdes utgöra hinder för hennes fortsatta deltagande i ordinarie undervisning inom regi och personinstruktion. Hennes förmåga att tillgodogöra sig dessa undervisningsmoment var följaktligen otillräcklig. Genom sin mindre ambitiösa inställning till tekniska frågor hade hon också allvarligt beskurit sina möjligheter att konstruktivt delta i gemensamma övningsprojekt. Under höstterminen 2001 fullgjorde hon endast tre av tjugo poäng. Institutionen hade redan i slutet av november 2001 tagit initiativ till att med M diskutera en alternativ studieplan som skulle få henne att komma i kapp. Den alternativa studieplanen presenterades vid ett möte mellan M, prefekten och fakultetens kanslichef. M ansåg sig inte kunna acceptera denna studieplan och framförde även att hon skulle överväga om hon borde avbryta utbildningen. Dessförinnan ville hon dock få ett besked om att hon fick platsgaranti, för att kunna återuppta utbildningen. Som svar erhöll M en noggrann information om möjligheten att söka studieuppehåll med platsgaranti och att det inte längre var möjligt att hålla den henne erbjudna men av henne avisade alternativa studiegången öppen. Det har nämligen blivit dags med en ny ansats med avseende på studier under den kommande höstterminen. Även det förslag beträffande höstterminen som institutionen presenterat för M har förkastats av henne.

Prefekten anförde därutöver att lärare och övrig personal vid institutionen känner stor sympati för M och vet att hon äger en stor begåvning. Eftersom M har avvisat de alternativa lösningar som institutionen arbetat fram, är det i detta läge svårt att se hur institutionen skall hantera M:s nuvarande situation. Avgörandet ligger enligt institutionen hos M själv: hon har möjlighet att söka studieuppehåll och tillsammans med institutionen försöka hitta en väg att fullfölja sina studier eller att välja en annan väg, utanför institutionen. Något däremellan är knappast möjligt, och ingår inte i institutionens uppdrag eller åtagande.

Prefekten anförde slutligen att han mot bakgrund av det ovan anförda och den till detta yttrande bilagda dokumentation (däri ingår även E-post som M raderat) finner att institutionen Högskolan för fotografi och film har bemött M på ett sakligt och konstruktivt sätt. Det stöd som M förefaller vara i behov av ligger utanför institutionens uppdrag och kompetens.

4 Kompletterande information

M har vid telefonsamtal med föredraganden den 11 april 2001 uppgett att hon med avseende på höstterminens studier har lämnat in material som de bedömande lärarna gav henne beröm för. Hon blev därför mycket förvånad över att denna dag få höra att institutionens prefekt i sitt yttrande över hennes klagomål hade anført att hon inte har uppnått fler än tre poäng. M uppgav vidare att hon sedan denna vårtermins början "hänger i luften", då institutionens ledning behandlar henne som om hon inte längre var student på filmregiprogrammet. Direkt efter nämnda telefonsamtal inkom hon med ett E-postmeddelande, enligt vilket den konstnärlige ledaren, R, hade den 5 februari 2002 meddelat henne att hon blivit godkänd på utbildningsmomentet "filmiska blocket". M ger detta utbildningsmoment tio poäng. Enligt registerutdrag erhöll M 10 poäng den 5 februari 2002. R har vid telefonsamtal med föredraganden den 12 april 2002 framfört att utbildningen i filmregi ställer höga krav på deltagarnas förmåga att arbeta i grupp och samverka även i situationer där det egna synsättet framstår som oförenligt med övriga deltagares.

5 Rektors bedömning

Utredningen i ärendet ger inte stöd för den av den klagande i hennes E-postskrivelser till Högskoleverket framförda uppfattningen att institutionen Högskolan för fotografi och film vid Göteborgs universitet genom att erbjuda henne en alternativ studiegång har fråntagit henne möjligheten att fullfölja studierna. M torde nämligen till följd av en omfattande frånvaro från undervisningen på en utbildning som förutsätter gradvist "tillägnande av förhållningssätt till filmspråket och den filmiska metodiken" samt ett arbete i grupp och en nära "samverkan med olika konstnärliga yrkespersoner", ha gått miste om tillfällen att inhämta/vidareutveckla på filmregiprogrammet tungt vägande kunskaper och färdigheter. Det föreligger således inte skäl att ifrågasätta den av prefekten redovisade uppgiften, att beslut om en särskild studiegång för M fattades i syfte att bereda henne tillfälle att komplettera de sålunda uppkomna färdighetsluckorna och så småningom även en möjlighet att delta i den ordinarie undervisningen.

I ärendet föreliggande utredning skingrar dock inte alla frågetecken kring orsakerna till att M hamnat i en svår studiesituation. Frågan om tänkbara utvägar för att bereda M, som enligt prefektens egen utsago "äger en stor begåvning", ytterligare en möjlighet att fullfölja studierna vid institutionen bör därför snarast bli föremål för noggranna överväganden. Institutionsledningens redogörelse om detta emotses senast den 15 maj 2002.

Då utredningen inte ger stöd för den klagandes uppgift om att hennes samtal med den konstnärlige ledaren skulle ha resulterat i rykten om att en manlig studiekamrat utsatte henne för sexuella trakasserier, är det i förevarande sammanhang tillräckligt med att understryka att antydningar om trakasserier - oberoende av om det rör sig om sexuella sådana eller ej - måste hanteras på ett synnerligen varsamt sätt. I ett rättssamhälle klart oacceptabla integritetsintrång kan annars bli följden /.../

Anmälarens yttrande

M har inkommit med yttrande över remissvaret och har därvid anfört bl.a. följande. Det är inte sant att hon, förutom de två veckorna i november, skulle ha en mer omfattande frånvaro eller komma mer för sent än någon annan student. Hon har under hela vårterminen 2002 inte haft tillgång till undervisning och inte heller tagit några högskolepoäng. Är det verkligen rätt att utestänga en elev från undervisningen i sju veckor för att en student varit frånvarande i två veckor? Hon känner till en elev i årskurs två som har fått hoppa över vissa moment i utbildningen, bl.a. ett som sträckt sig över minst två veckor. Varför gäller inte detsamma för henne? Det må vara sant att hon inte fråntogs möjligheten att fullfölja sina studier, men förutsättningarna för hur dessa studier skulle fortgå och fullföljas, ändrades på ett för henne otillbörligt sätt.

Kompletterande skrivelse från Göteborgs universitet

Göteborgs universitet har för kännedom översänt en redogörelse från Högskolan för fotografi och film beträffande dess syn på att bereda M ytterligare möjlighet att fortsätta studierna vid högskolan. I denna skrivelse anges bl.a. följande.

/.../ Av skolans studiehandledning framgår: "För antagning till högre årskurs fordras att kurser i avslutad årskurs klaras enligt kraven i kursplanen. Resterande poäng kan i samråd med berörd lärare inhämtas under läsåret." Berörda lärare ser ingen möjlighet för M att inhämta resterande poäng under läsåret. De är alltför många. Därmed kommer M inte att kunna beredas möjlighet till fortsatta studier. Det kan tilläggas att skolans handledning är ett centralt dokument som delas ut individuellt till varje student, som kvitterar mottagandet. Så gäller även för M./.../

Övrig utredning

Göteborgs universitet har efter förfrågan uppgivit att något skriftligt beslut inte har fattats om att M inte skulle uppfylla behörighetskraven till delkursen Filmregi och personinstruktion, 7 poäng.

Högskoleverket har vidare tagit del av utbildningsplan och kursplan för den aktuella utbildningen.

Högskoleverkets bedömning

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 6 kap. 7 § 6 p. högskoleförordningen (1993:100) skall i kursplanen anges de krav på särskilda förkunskaper och andra villkor som gäller för att bli antagen till kursen.

Enligt 7 kap. 7 § högskoleförordningen skall de krav på särskilda förkunskaper som ställs vara helt nödvändiga för att studenten skall kunna tillgodogöra sig utbildningen. Kraven får avse

1. kunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolans nationella program eller motsvarande kunskaper,
2. kunskaper från en eller flera högskolekurser,
3. andra villkor som betingas av utbildningen eller är av betydelse för det yrkesområde som utbildningen förbereder för.

Högskolan bestämmer vilka krav som skall ställas enligt första stycket i fråga om utbildningar som inte vänder sig till nybörjare i högskolan.

Av 12 kap. 2 § 4 p. högskoleförordningen följer att till Överklagandenämnden för högskolan får överklagas beslut om att en sökande inte uppfyller kraven på behörighet för att bli antagen till grundläggande högskoleutbildning och beslut att inte göra undantag från behörighetsvillkoren i fall som avses i 7 kap. 3 § andra meningen högskoleförordningen.

I 21 § förvaltningslagen (1986:223) anges att en sökande, klagande eller annan part skall underrättas om innehållet i det beslut varigenom myndigheten avgör ärendet, om detta avser myndighetsutövning mot någon enskild. Parten behöver dock inte underrättas om det är uppenbart obehövligt. Om beslutet går parten emot och kan överklagas, skall denne, enligt andra stycket samma bestämmelse, underrättas om hur man kan överklaga beslutet.

Bedömning

Av utredningen i ärendet framgår att Högskolan för film och fotografi vid Göteborgs universitet beslutat att M inte uppfyller kraven på behörighet för att antas till kursen Filmregi och personinstruktion, 7 poäng, som ingår i Filmregiprogrammet 140 poäng. Hon tilläts därför inte gå kursen. Ett beslut om bristande särskild behörighet kan enligt 12 kap. 2 § 4 p. högskoleförordningen överklagas till Överklagandenämnden för högskolan. Det kan noteras att frågan om särskild behörighet till en kurs inom ramen för ett utbildningsprogram har prövats av Överklagandenämnden, bl.a. i ett beslut (reg.nr 32-482-02, beslut 2002-08-30).

Högskolan för fotografi och film har, såvitt framgår, inte lämnat någon överklagandehänvisning eller på annat sätt underrättat M om hur hon kan överklaga beslutet om bristande behörighet. Högskolan har alltså inte uppfyllt de krav som ställs i 21 § förvaltningslagen på underrättelse om hur man kan överklaga ett beslut.

Högskolan har inte heller angett de krav på särskilda förkunskaper och andra villkor som gäller för att bli antagen till kursen i kursplanen. Därmed har inte kursplanen uppfyllt de krav på innehåll som ställs i högskoleförordningen, jfr 6 kap. 7 § högskoleförordningen.

Högskolan för film och fotografi har alltså, utan att särskilda behörighetskrav formellt angetts i kursplanen, fattat ett beslut att M inte är behörig att gå aktuell kurs. Genom att inte lämna någon överklagandehänvisning har högskolan försvarat hennes möjligheter att överklaga beslutet.

Högskoleverket, som noterar att högskolan har försökt lösa Ms problem genom att erbjuda henne alternativ studiegång, kan inte undgå att kritisera universitetet för sin handläggning av ärendet.

Högskoleverket förutsätter att Högskolan för film och fotografi inom Göteborgs universitet ser över såväl sina kursplaner som sina beslutsrutiner.

Med dessa besked avslutas ärendet.

Beslut i detta ärende har fattats av chefsjuristen Annica Lindblom i närvaro av verksjuristen Barbro Molander, efter föredragning av verksjuristen Pontus Kyrk

Annica Lindblom.

Pontus Kyrk

**Kopia till
M**